

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 61 (1947)

Artikel: Ün pêr rimas da Gian P. Thöny
Autor: Thöny, Gian P.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-216128>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.04.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ün pèr rimas da Gian P. Thöny

Salüd a l'Engiadina

Salüd ma bella val, mi' Engiadina,
pajais da me ferventamaing amo.
Dmurer tar te ais tschert 'na grand' furtüna,
ma taunt pü greiv ais que d'piglier cumgio.

Val majestusa, richa da bellezzas,
scu niaunch ün' otra val in l'inter muond.
Cun cour alleger clam vers tas otezzas:
«Eau at salüd e t'am cun cour profund.»

Tü est però eir degna d'gnir ameda,
tü perla traunter tuot las otras vals.
Per me est tü 'na mamma mê schmancheda,
ün dun divin, nus tuots be tieus famagls.

Tieu tschêl azur, tas ovas e muntagnas,
tieus gods taunt verds, tas alps e tieus vadrets,
tieus vihs in riv' a l'En e tas champagnas,
quaists duns giodair po be tieu figl sulet.

Sincer salüd al pövel d'Engiadina,
chi tres lavur e tres simplicited
s'ho acquisto ricchezza e furtüna,
ed ama zuond la dutscha liberted.

Schi, libra est e restast tü adüna,
que ais ün' ierta da noss schlass babuns,
ün' ierta, chi tres nossa giuventüna
defaisa vain in vainchaduos chantuns.

Giro d'he bger cuntredgias majestusas,
 ma Engiadinass nu chattet üngür.
 Sublima pizza, fluors uschè pumpusas
 chat be tar te, be in tieu ajer pür.

Ün unic cuort giavüsch stögl aunch' exprimer,
 dalöntschi davent da mieu pajais patern:
 Retuorn' Engiadinass tal simpel viver,
 cultiva saimper il linguach matern!

Retuorn

Ün dutsch ventin vo tres il god,
 purtand a la chesetta
 salüds dal figl, chi uossa bod
 arriv' in sa stüvetta.

Ed el festina uoss' il pass,
 giò da Givè invers il bass.
 Perche cugiò al pè dal munt
 vezz el ün fö, dasper ün frunt.

Que ais il frunt da sa mammina,
 chi plain fatschendas, in cuschina
 fo il gianter, charn e chapuns
 ed oters trats taunt fins e buns.

Perche sieu Gian, bgers ans absaint,
 ais da retuorn e bain ardaint.
 Sieu Gian cun üna fam scu'n uors
 aintr' in cumün cul püschel fluors.

Que sun las fluors per si' Annetta,
 chi, sprauza ais eir in stüvetta,
 spettand eir ell' il dutsch mumaint,
 cun cour alleger e cuntaint.

Ma ferm sbaglio! l'ameda matta
spuset ün giuven d'otra schlatta.
Schmanchet sieu Gian, e consterno
bütt' el las fluors davous talvo.

El ais taunt trist, cha'l pü gugent
turness 'navous, fügiss scu'l vent.
Ma na! dandet vain adimmaint
l'ögl da la mamma, l'ögl riaint.

Ed el festina tres il pro,
pigliand las fluors davous talvo.
Las fluors, ch'avaunt 'na mezz' uretta
der las vulaiiv' a si' Annetta.

Quaist maz taunt simpel, ma taunt bel
dess uoss' orner ün cour fidel,
fidel, scu ais dal bun be ün
in tuot il muond, oter üngün.

Que ais la mamma, ch'ama taunt
fidel e ferm sieu cher infaunt.
Perque onur' la, am' la zuond,
que do be üna in quaist muond!

Aröv

Bap in tschêl, otischen Dieu,
creatur da tuot il muond.
Nossa sort ais i'l maun tieu,
spordscher lod vulains nus zuond.

Eau at rov cun cour sincer,
do'm la spraunza da pudair,
a sieu temp, beo entrer
in tieu tschêl, e lo revair.

Tuots mieus chers, chi già pü bod
 tü clamettast al repos.
 Bap, be tü est degn da lod,
 tü sulet, chi m'hest creo.

Eau at rov da'm der la forza,
 da bain vainscher tuot il mel.
 da'm pudair già cò sün terra
 preparar per ir in tschêl.

Traunter di e not

Balsamic, dutsch ventin muvainta
 il spievel blov da nos lejet.
 Il sain da not al muond palainta,
 cha bod ais ura d'ir in let.
 Ma auncha be 'na mezz' uretta
 vulains nus ster illa stüvetta.

Sül baunch da pigna füm' il bap
 si' ultima pipetta.
 E sün sieu schnuogl tegna il tat
 l'infraunt chi al daletta.
 Mumaint solen, mumaint prüvo
 chi rend' il muond taunt furtüno.

Parevlas quinta sü il non,
 la mamm' il secundescha.
 Raqintan dal pastur cul corn
 da l'or ill' Ova d'Es-cha.
 Ed ils infraunts faun attenziun,
 scu scha que füss ün' urazchun.

Intaunt cuour sün piazza granda
 l'hom nair ed oter vain giuvo.
 E duos cumers cun importanza
 svelt svelt 'na sflötra haun quinto.
 Bainbod però rinserr' il tschêl
 quaidez' e pêsch suot sieu sindel.

Il sulam

Il sulam davous ma stalla
 ais bain pitschen, ma prüvo.
 Lo giuvaivans a la balla,
 a l'hom nair, a Nuot e Clo.

Lo fet eau 'na chammannina,
 cun il sguard sü vers il munt.
 Lo staid' eau cun ma mammina,
 sün sieu bratsch, frunt cunter frunt.

Cul sablun e cun la crappa,
 cha nus 'vaivans i'l sulam,
 faivans stallas per las vachas
 e stallinas per il pullam.

Eir binaris e stradellas
 construivans nus suvenz.
 Molta faivans in sadellas,
 cun chütschin' e cun cement.

E d'inviern, che allegria,
 da fer lo nos hom da naiv!
 Cul bastun el admuniva
 da rester dadour la saiv.

Ma eir qualche lumparia
 fettans nus in nos sulam.
 In chamanna, in sumbriva
 staivans vi e no fümmand .

Adascus üna pipetta,
 cha survgnivans mel i'l cho.
 Guai, scha'l bap u l'and' Uorschletta
 vessan vis, am vess clappo!

La saivetta ais crudeda,
 la chamanna nun ais pü.
 Dals infants la grand' brajeda
 m'est resto fidel be tü.

Mia stüvetta

A sun passos quaraunta e passa ans bainschi,
daspö mia partenza, ch'eau nu vezzet mieu vih,
il lö da ma naschentscha, inu' in chüna stet.
O dutscha algurdentscha, lo bger amur giodet.

Mieu cour bod alguantaiva d'pudair bainbod turner.
Vers patria el bramaiva, revair pü d'ün ögl cher,
revair la pradaria, il bügl ed il clucher,
surtuot eir ma stüvetta, quel lö prüvo e cler.

Ushè eau festinaiva cun mieu bastun in maun,
tschüvlaiva e chantaiva mangiand be ün töch paun.
E m'approssmand a chesa vzet a munter il füm
surour las chesas veglias da mieu amo cumün.

Entrand in ma stüvetta, plaschair giodet eau zuond,
perche mincha robetta, scu ch'ün ho in quaist muond
svagliet illa memüergia ils temps chi sun passos,
ils dis da mi' infanzia, quels dis uschè beos.

D'la nona l'ura veglia battet güsta las desch,
quel uschè paschaivel, quel tun d'benigna pêsch.
E giò d'burel da chambra sün quella s-chela d'lain
vzet in mieu spiert la mamma, chi gniva giò plaun plaun.

La pigna d'crap s-chudaiva hoz güsta scu pü bod.
Il strapatschun coschaiva, in stüva eira chod.
E sül baunchet daspera crajaiva eau da vair
il bap sieu sön chi faiva, buffand a tuot pudair.

La maisa, la cumoda, perfin il s-chabeïn,
il canapè, il spievel e lö quel vegl chiblin,
tuot eir' a sia piazza scu da pü bod pervair.
Motiv dich ed avuonda, d'avair ün grand plaschair.

Ma na! mieu cour battaiva da grand' agitaziun.
Il puls da la saraglia, el faiva ferm tum, tum.
E l'ögl s'bagnet cun larmas, cun larmas da stupur.
O craja'm pür, eau giaiva permez bod da dular.

Perche l'ögl da ma mamma, dal bap sieu sguard taunt prus,
 d'la sour la vusch amabla, chi charezzaiv' il spus.
 Que tuot uoss' am manchaiva, motiv bain da crider.
 Glied estra am guardaiva, tscherchaiva da m'incler.

'na vusch in mi' uraglia paraiva dad udir.
 E l'uonda secundaiva, am invidand da gnir
 cun ell' in pajais ester, da banduner quaist lö.
 Perche la terra quia m'ardaiva scu ün fö.

La vusch interna dschaiva: «Tü pover pelegrin,
 banduna ta stüvetta, l'amur ais cò a fin.
 Bainschi sun tauntas chosas adüna auncha cò,
 na pü però ta mamma, tuot quels chi t'haun amo.»

La tragedia da Bos=cha

S-chüra, sombra not s'alvainta,
 tschessa viepü vers l'ot.

Il concert i'l god palainta
 cha l'aurora vain bainbod.

Legers chavriöls rupettan
 our dal god giò vers il prô.
 Sain da di avaunt sunettan
 ils culuosters Gian e Clo.

Illas chesas as cumainza
 la lavur d'iminchadi.
 Vegl e giuven as muvainta
 sü e giò, intuorn il vih.

Aint il vih, chi's nomna *Bos-cha*
 quaista not ais capito
 que ch'apaina dir as suos-cha,
 tuot sto cò cul cho sbasso —

Mordraretsh dasper la pigna,
 in quel lö chi vain numno;
 il «Cafè da tant' Ursigna»,
 stria femna, plaina d'pcho.

Suspetto pü d'üna vouta
 vaiv' ün lo alch trista fin,
 vzand entrer da quella porta
 e na sortir ün pelegrin.

Ün savaiva, cha l'ustera
 eir' inguorda pel daner.
 E sa brusca, sombra tschera
 eir tradiva sieu penser.

Que udit eir a Firenze
 l'unic figl, chi d'ans innò
 eira lo, nudrind la sprauza
 da revair il lö amo.

Il penser, cha sia mamma
 füss 'na ledra, aschaschin'
 il turmainta, ed el brama
 quaist tschantscher da fer 'na fin.

Ed el impla la tas-chetta
 cun clinöz e bger daner,
 pigl' in maun sia bachetta,
 vers la patria per turner.

Zieva lung, stantus viedi
 el s'approssma al destin.
 Schlung' il pass tres il rosedì,
 baiva eir ün magöl vin.

Aintra staungel mort in chesa,
 posta tschaina ed ün let.
 Il crepuscul as daresa
 sur la val e sur sieu tet.

L'ögl d'la mamma nu cugnuoscha
 pü il figl bain ferm müdo.
 Sia barba ed anguoscha
 daun ad el ün ester cho.

Quella femna, quell' infama,
 fixa l'ögl be vers la busch'.
 Que badet ella cun brama
 già il vzand gnir no da Crusch.

«Sch'essas staungel», disch la stria,
 «schi pür fè ün bun sönet
 sül baunch pigna be acquaia,
 zieva tschaina giais in let.»

Ed il viandaunt as bütta
 stais e lung per puser our.
 S'indrumainza scu 'na tschücha,
 groffla, boffa da tuot cour.

Uossa spert üna padella
 d'öli chod fin l'ultim grô
 vain bütto, infama quella,
 aint in buocha dal sudo.

Scu 'na bes-cha furiosa
 saglia quaist sü dal baunchet.
 Sbregia ferm cun vusch sgrischusa
 «Mamma, mamma, che hest fat?»

Sün quaist clam spavent sorprend'la,
 cun cour ruot fügen la davent.
 Sfracha l'üsch, la chesa trembla,
 fügen in prescha e spavent.

Giò l'abiss da spelm ed ova
 trista fin ho 'la chatto,
 e si' orma dschem' e rova
 in quel lö abanduno.

Morta our ais la marmaglia,
 e schmancho il nom perfin.
 Tuot sbued' ais la müraglia.
Quaist ais il chastih divin!